

ONZE EXCURSIES.

I. LEKZICHT EN HOEK VAN HOLLAND

(14 en 15 Juni 1919).

Werd er voorheen soms over geklaagd, dat onze jaarvergaderingen zich slechts in een matige belangstelling van de leden mochten verheugen, sinds aan die vergaderingen excursies werden verbonden, is daarin veel verandering gekomen. Bij de vorige jaarverslagen werd reeds het een en ander medegedeeld over de excursies van 1917 en van 1918, respectievelijk naar Texel en naar Denekamp en wij meenen goed te doen, ook nu een overzicht te geven van de latere tochten. In 1919 werd de vergadering te Rotterdam gehouden op Zaterdag 14 Juni en dienselfden middag had onze Vereeniging een boottochtje georganiseerd naar Lekkerkerk. Het einddoel van dien tocht was de bekende aalscholverkolonie in de eendenkooi Lekzicht aldaar en vele onzer leden konden daar kennis maken met het huiselijke leven der aalscholvers of schollevaarders. Eertijds waren deze dieren bijzonder talrijk in ons waterrijk land, vooral in de omgeving der groote rivieren en plassen, doch allengs is hun aantal achteruit gegaan. Hun vermeende schade aan de visscherij en het nadeel, aan de boomen toegebracht, zijn daarvan wel de voornaamste oorzaken.

Maar in 1919 was de kolonie op Lekzicht nog in haar volle fleur; naar schatting bedroeg het aantal broedparen toen niet minder dan 1500. En tijdens den boottocht hadden wij al kunnen waarnemen, dat de schollevaarders zich ook ophielden in de hooge boomen bij het huis „den Donck”.

Vanaf den hoogen dijk bij Lekzicht kon men bijkans in de nesten zien. Een aantal vogels zat nog te broeden — aalscholvers beschouwen nu eenmaal den geheelen zomer als

(Foto J. P. Stribos.)

Een gedeelte der aalscholverskolonie in de eendekooi „Lekzicht”
bij Lekkerkerk.

broedtijd —, op andere nesten stonden jongen te wachten op de terugkomst der ouders. Hoog in de lucht kwamen zij aandrijven, de forsche schollewaars, aanvankelijk slechts zwarte vlekjes, maar allengs in grootte en in duidelijkheid van vormen toenemende. In schitterend uitgevoerde zweefvlucht belandden zij dan ten slotte in de eendenkooi.

In den grooten vijver doken de schollewaars naar harte-lust en wie nu zou meenen, dat die plas al lang doodge-vischt zou moeten zijn, vergist zich deerlijk. De vijver is rijk aan visch, volgens mededeeling van ter plaatse goed bekende personen en wij mogen daaruit de leering trekken, dat de verhouding tusschen aalscholvers en visschen ons nog lang niet voldoende bekend is. Trouwens, een dergelijk onderzoek werd nog veel te weinig ingesteld en hier ligt nog een dankbaar arbeidsveld voor onze biologen.

De eigenaar van de kooi had ons welwillend toegestaan, zijn bezitting geheel in oogenschouw te nemen en daarvan werd een dankbaar gebruik gemaakt. En niet alleen de aalscholvers trokken onze aandacht; boven ons zong een spotvogel, in het riet kraste de kleine karakiet en op den open plas hield zich een groot gezelschap wilde eenden op. Zwarte kraaien huizen gaarne in de nabijheid der groote vogelkolonies en van de algemeene verwarring, door onze komst veroorzaakt, maakten zij handig gebruik om enkele eieren weg te kapen.

Sedert 1919 is het den aalscholvers in Lekzicht niet voor den wind gegaan; de kolonie is aanmerkelijk ingekrompen en de deelnemers aan onzen tocht zullen dit zeker met leedwezen vernemen. Vroeger betaalden de schollewaars zelf voor de verleende gastvrijheid; een deel der jongen werd uitgestooten en in Rotterdam verhandeld. Vooral in de oorlogsjaren, tijdens den vleeschnood, bloeide deze handel welig.

Nu is het artikel laag in prijs en de zwarte vogels kunnen hun verblijf niet meer met geld goed maken en worden niet meer geduld. Zij zwerven nu rond, probeeren op verschillende plaatsen te nestelen, doch worden zoo goed als overal verjaagd.

Wie weet er nu aidoenden raad te schaffen, om de schollevaarders in bescherming te nemen? Eén goede broedplaats moeten wij toch zeker behouden en als onze Vereeniging rijk genoeg was . . . . . Maar die dagelijksche zorg willen wij voor een oogenblik ter zijde zetten; misschien weten onze leden er raad op, de financiëele moeilijkheden voor goed af te wentelen.

Den volgenden morgen ging de tocht naar Hoek van Holland, naar den beroemden Overkant, het Westelijk deel van het eiland Rozenburg, eigenlijk de punt van Holland, afgesneden bij het graven van den Nieuwen Waterweg.

Wat hebben wij van onze leden grooten steun gehad bij de tochten van 1919! De een leidde ons rond, de ander had alle voorbereidende werkzaamheden getroffen, een derde zorgde voor goede reisgelegenheid, een vierde bracht ons op gemakkelijke wijze over den Waterweg en zoo zouden wij kunnen voortgaan. Die groote medewerking maakte onze tochten zoo gemakkelijk en wij staan er borg voor, dat de deelnemers al die hulp zeer op prijs stelden en het Hoofdbestuur niet minder!

Het is een merkwaardig terrein, dat van de beroemde vogelbroedplaats bij Hoek van Holland. Langs den Waterweg strekt zich een duinenrij uit, zeer dicht bewassen met vlier, liguster en duindoorn, terwijl brandnetels, braamstruiken enz. er zeer goed gedijen. Die welige plantengroei is in de eerste plaats een gevolg van de gesteldheid van den bodem. De bovenlaag der duinen bestaat n. l. uit klei en die klei is er opgespoten bij het graven van den Waterweg. Gelukkig zijn de mooie kuilen en de steile hellingen niet verloren gegaan. Dat vruchtbare duinengebied is een echt vogelparadijs. Allerlei kleine zangertjes houden zich er in grooten getale op en ook de nachtegaal vindt er een veilige broedplaats. Zelfs midden op den dag verstomt zijn lied in Mei en in het begin van Juni geen oogenblik.

Zwarte lijsters en zanglijsters zijn er verre van zeldzaam en duiven komen er in een groot aantal voor. De kleine

boschduif is er minstens even talrijk als de houtduif en het torteltje tezamen en broedt voornamelijk in de goed verborgen konijnenholten. De mooiste holbewoner evenwel is er ongetwijfeld de bergeend en overal op de strandweidjes kan men de bont gekleurde vogels aantreffen. De jachtwet verbiedt het rapen en vervoeren van bergeendeneieren nog niet en tengevolge daarvan werden er in vroegere jaren veel legsels weggenomen. Maar desondanks hebben de bergeenden zich behoorlijk kunnen handhaven in het schier ondoordringbare duinwoud. Ook de konijnen berokkenen den vogels belangrijke schade en herhaaldelijk vindt men voor den ingang der holen bergeendeneieren, welke door de knaagdieren naar buiten zijn gewerkt. Het ligt voor de hand, dat dusdanig verstoorde nesten vaak door de vogels worden verlaten.

Gaande langs het kronkelende duinpad hebben de deelnemers aan onze excursie kunnen genieten van dien buitengewonen vogelrijkdom; van groot tot klein lieten onze gevederde vrienden zich hooren of zien, als wilden zij toonen, dat deze belangstelling hun nu eens niet onsympathiek was.

In de achterliggende strandweidjes werden de scholeksters aangetroffen, de slimme vogels, die onze komst al lang opgemerkt hadden en zich nu op behoorlijken afstand van het nest ophielden. Ze legden daar niet de minste vrees aan den dag; vrees zou immers de aandacht op het broedsel kunnen vestigen en dat trachten de scholeksters steeds zoo goed mogelijk te vermijden.

Het rijkst aan vogels zijn evenwel de zandige strandvlakten met zeepostelein en zeedistels en de lage helmduintjes daartusschen. Daar zagen wij de slanke sterntjes opvliegen, drie, vijf, tien, twintig tegelijk en in een ommezien hadden wij een wolk van vogels boven ons en langs onze voeten gleden de mooie schaduwbeelden dwarrelend dooreen.

Een heerlijk gezicht was het, de slanke vogellijjes smetteloos wit tegen den diepblauwen zomerhemel te zien afsteken. Dat genot alleen vergoedt ruimschoots de

moeite, aan den tocht verbonden. Honderden nesten van de sterntjes, ook vischdiefjes en zeezwaluwen geheeten, hebben wij aangetroffen, meestal met twee of drie eieren, doch ook de eerste jongen, met hun donkerbruin gevlekt pakje en met de groote zwarte keelvlak, begonnen zich reeds te vertoonen. Het gewone sterntje komt op het uitgestrekte en eenzame gebied in enkele duizenden paren voor en dank zij de bescherming van onze Vereeniging mag verwacht worden, dat dit aantal nog belangrijk zal toenemen. De broedplaatsen dezer vogels in ons land verdwijnen, de een voor, de ander na. De veerenmode heeft ook al duchtig onder deze dieren huisgehouden en daarom is een volkrijke kolonie als die aan den Hoek van Holland van onschatbare waarde voor de Nederlandsche vogelkunde.

Op het schelpenstrand hadden de dwergsterntjes hun nesten gebouwd. Alleraardigste diertjes zijn het, vlug en vinnig in al hun bewegingen. De grofgevlekte eieren vertoonen een prachtig voorbeeld van camouflage (beschermende kleuren) en waren dan ook niet gemakkelijk te ontdekken. Enkele nesten met eieren of met blonde donsjongen werden gevonden en daarna hebben wij het terrein verlaten, omdat het gevaar, nesten te vertrappen, werkelijk niet denkbeeldig was. Van harte hopen wij, dat alle bezoekers met dat gevaar rekening zullen willen houden. Vlugges strandpleviertjes en bontbekpleviertjes draafden langs den waterkant en over den vlakken strandbodem en enkele malen ook vonden wij hun nesten. Het eerstgenoemde vogeltje komt talrijk voor aan den Hoek, het laatste is er betrekkelijk zeldzaam; langs heel onze kust is dit trouwens met den bontbekplevier het geval.

Het Zuidelijke deel van het strandgebied wordt ook door kluiten bewoond; hun nesten hebben zij in den regel bij de hoogwaterlijn. Bij hoogen vloed liggen zij daar uiterst gevaarlijk en geen jaar haast gaat er voorbij, of een deel der bebroede eieren wordt weggespoeld. Tijdens onzen tocht werden er ook maar enkele nesten aangetroffen. Wij hebben daar leeren begrijpen, dat moedwillige vernieling der kluitennesten zooveel mogelijk tegengegaan dient te worden,

wil deze vogel zich eenigszins kunnen handhaven. Allicht geeft iedere broedtijd enkele weken gunstig weer en onverschillig wanneer die periode valt, de kluiten moeten er van kunnen profiteren. Vroeger werden de eerste legsels maar al te vaak weggenomen; kwam er dan later ruw weer, dan bleven de broedpogingen vruchteloos, omdat het seizoen inmiddels te ver gevorderd was, om nog een nieuw nest te maken.

Belangrijk was de aanwezigheid van één enkel paar kleine zeemeeuwen of stormmeeuwen. Het heet, dat deze vogels vroeger op dezelfde plaats hebben gebroed, doch verdreven zouden zijn bij het graven van den Waterweg. Lange jaren daarna heeft de stormmeeuw niet in ons land gebroed, totdat er omstreeks 1912 enkele nesten werden aangetroffen op Rottum, op Texel en op Schouwen, op ver uiteengelegen plaatsen dus. Tijdens onze excursie kon het nest niet worden gevonden, doch een week later, bij de excursie van de Afdeeling 's-Gravenhage van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, werden de jonge stormmeeuwjes in het nest aangetroffen. Groot is het aantal broedparen in ons land ook nu nog niet, al breidt deze vogel zich toch gestadig uit.

De terugtocht bracht ons op de uitgestrekte strandweide „de Breed”, met het daarbij liggende rietveld langs den Maasoever. In het rietveld zelf huist nog steeds een paar bruine kiekendieven; de strandweide wordt bevolkt door Kieviten, kluiten, tureluurs, kemphanen, grutto's en scholteksters. Veilig is dit terrein evenwel niet; het grazende rundvee vertrapt menig nest en de stormvloeden veroorzaken ook hier soms groote schade. Maar ondanks alles is „de Breed” toch nog een rijk vogeloord en onze bescherming voorziet ook daar in een dringende behoefte.

Het was tijdens deze excursie, dat er plannen beraamd werden om de bewaking beter aan de bedoeling te doen beantwoorden. De moeielijkheden, aan een tocht over den Waterweg verbonden, maken het onmogelijk, dat de bewakers in het dorp Hoek van Holland wonen en ook om

andere redenen bleek dat niet gewenscht. Duidelijk was het, dat een verplaatsbaar bewakershuisje in de nabijheid der broedplaatsen in een dringende behoefte zou voorzien en wij blijven onze leden zeer erkentelijk voor hun steun, waardoor het mogelijk was, aan de toen geopperde plannen zoo spoedig uitvoering te geven.

II. TEXEL (12 en 13 Juni 1920).

Tijdens onze eerste excursie naar Texel, in 1917, was reeds voorspeld, dat bij herhaling van een dergelijken tocht de belangstelling bijzonder groot zou zijn. Die voorspelling is ten volle bewaarheid; ongeveer 100 personen hadden zich aangemeld en de hotels van het eiland waren ternauwernood in staat, dien toevloed van vogelvrienden behoorlijk onderdak te bezorgen. De meeste deelnemers konden aan den Burg overnachten; een twintigtal evenwel moest naar de Koog gezonden worden. De schrik slaat ons om het hart, als wij aan een nieuwe excursie naar Texel denken; wij zijn er van overtuigd, dat de tocht van 1920 weer prettige herinneringen heeft achter gelaten en hoezeer wij ons daarin ook verheugen, weten wij toch, dat de belangstelling een volgenden keer nog grooter zou kunnen zijn. Maar intusschen nemen wij ons voor ook dan te trachten de moeilijkheden zoo goed mogelijk op te lossen.

De meest onmisbare factor voor het slagen van een excursie op het uitgestrekte eiland is het weer en dat liet zich van zijn allerbeste zijde kennen. Weinig wind, een heldere zonneschijn, . . . de Texelsche polders en de Texelsche duinen zouden wel voor de rest zorgen.

In zes groepen trokken de deelnemers er op uit, ten deele per rijtuig, voor het overgrootste deel per rijwiel. Verschillende Texelaars hadden hun medewerking toegezegd en daardoor was het mogelijk, dat iedere groep onder leiding stond van iemand, die ter plaatse goed bekend was. In het bijzonder moeten wij melding maken van de groote mate van medewerking, van het Staatsboschbeheer onder-